МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

№ 1/2 2025

гуманитарные науки
естественные науки
технические науки

Педагог алым Тажибай Сапарбаев 75 жаста

Сапарбаев Тажибай 1949-жылы 9-ноябрде Қарақалпақстан Республикасы Шымбай районында оқытыўшылар шанарағында туўылған.1956-жыллардан орта мектепте оқыды.

Соң 1968-1970-жыллар аралығында Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институтының педагогика факультетине оқыўға түседи. Кейин 1970-1972-жылларда әскерий хызметти өтейди. Буннан соң 1972 жылдан және усы оқыўды даўам етип, оны 1975-жылы табыслы тамамлайды.

Факультетти табыслы тамамлағаннан соң, устазлары оның искерлигин жоқары баҳалап, оны усы факультеттиң баслаўыш тәлим методикасы кафедрасына лаборант лаўазымына жумысқа алады. Ол 1976-1978 жылларда Қарақалпақ мәмлекетлик университетиниң комсомол комитети хаткери ўазыйпасында да исleди.

1978-1979 жылларда Т.Н.Қары-Ниязий атындағы Өзбекстан педагогикалық илим-изертлеў институты қарақалпақстан филиалында киши илимий хызметкер болып исleди.1979-1984 жылларда Нөкис педагогикалық колледжинде педагогика ҳәм психология пәни оқытыўшысы,1984-1991 жылларда аралығында сол колледжде “Баслаўыш класс муғаллимлерин таярлаў” бөлими баслығы лаўазымында исleди.1991-жыл сентябрь айынан баслап Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты “Педагогика ҳам психология” кафедрасында оқытыўшы,1993-жылдан 2000 - шекем сол институттың баслаўыш тәлим кафедрасының үлкен оқытыўшысы, 2000-2002 жылларда усы институттың “Мектепке шекемги тәрбия” кафедрасының баслығы лаўызымында ҳәм 2002-2006 жылларда усы кафедрада доцент лаўазымында исleди.

2006-жылдан 2024-жылдың сентябрь айына шекем Педагогика кафедрасы доценти, 2024-жыл сентябрь айынан баслап профессор ў.а.лаўызымында табыслы ислеп келмекте.

Ол талабаларға тыянақлы билим бериў менен бир қатарда талабалар ушын методикалық қолланбалар, оқыў қолланбасы сондай ақ сабақлықлар жазып келмекте.1991-жылы “Билим” баспасынан 26,5 б/т көлеминдеги В.А.Куртецийдиң авторлығындағы “Психология” сабақлығын рус тилинен қарақалпақ тилине аўдарып баспадан шығарыўға ерискен болса, 2023-жылы “Психология теориясы” атамасындағы оқыў қолланбасын Ташкент қаласы “Ёш авлод матбаа” баспасында басып шығарды. “Психология теориясы” атамасындағы désinститут талабалары ушын арналған сабақлығы Өзбекстан Республикасы жоқары билимлендириў, илим ҳәм инновациялар министрлигиниң 2024-жыл 27-декабрдеги №85-санлы қарары менен баспадан басып шығарыўға рухсат етилди. Т. Сапарбаевтың методикалық оқыў қолланбалары ҳәм сабақлығынан басқа 60 тан аслам илимий мақалалары ҳәм тезислери баспадан жарық көрген.

Педагог алым Тажибай Сапарбаевқа илимий дөретиўшилик жумысларында тасқын табыслар тилеймиз.

РЕДАКЦИЯ ЖӘМӘӘТИ

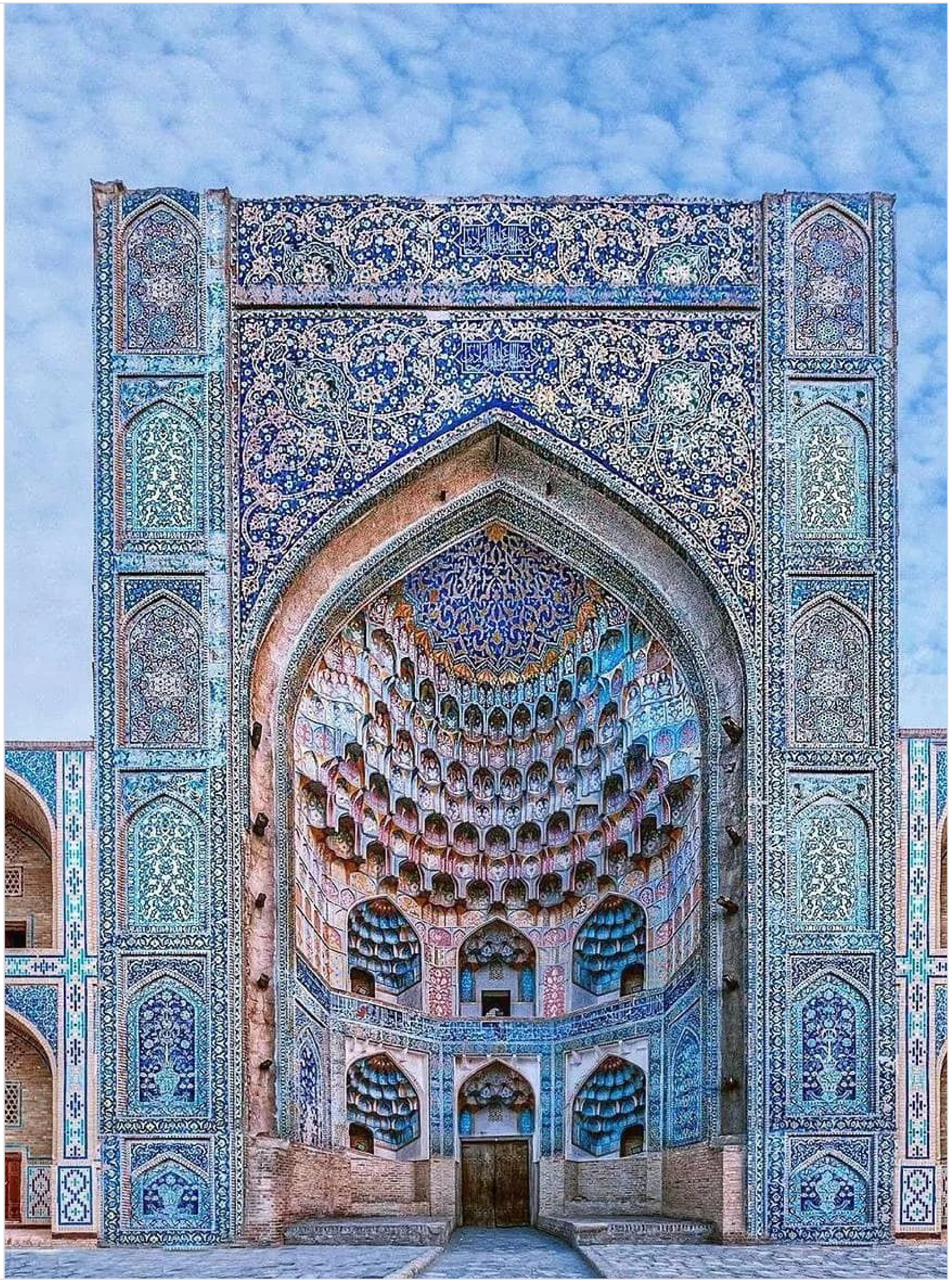

ISSN 2181-7138

МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2025

1/2-сан

Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинети жанындағы Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының 25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз ҳәм хабар агентлиги тәрепинен 2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды. №01-044-санлы гуўалық берилген.

Нөкис

1/2-сан *2025*
январь - февраль

Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги ҳәм мектеп билимлендириўи министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты Қарақалпақстан филиалы

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ
Сапардурды АБАЕВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
Хайрулла АЛЯМИНОВ
Мавлюда АЧИЛОВА
Азизжан АБДАЗИМОВ
Шухрат АБДУЛЛАЕВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Злийха ОРАЗЫМБЕТОВА
Мансурбек ОНГАРОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Гулзабира БАБАШЕВА
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Гулбахар БЕШИМБЕТОВА
Комил ГУЛЯМОВ
Маманазар ДЖУМАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Дилдора ДАВРОНОВА
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ (Шимкент, Қазақстан)
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Шохида ИСТАМОВА
ВОХИД КАРАЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА (Тараз,Қазақстан)
Сарсенбай КАЗАХБАЕВ
Мохира КУВВАТОВА
Джавдод ПЎЛАТОВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ (Шимкент, Қазақстан)
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Пердебай НАЖИМОВ
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Захия НАРИМБЕТОВА
Хушбоқ НОРБЎТАЕВ
Ойниса МУСУРМОНОВА
Уролбой МИРСАНОВ
Сафо МАТЧОН
Шукурилло МАРДОНОВ
Абдулхамид МИРЗАЕВ
АбдимуратЕСЕМУРАТОВ
Даулетназар СЕЙИТКАСЫМОВ
Қалыбай ПРИМБЕТОВ
Раъно ОРИПОВА
Бахтиёр РАХИМОВ
Норим РАХМАНОВ
Муқаддас РАХМАНОВА
Светлана СМИРНОВА (Москва, Россия)
Тажибай САПАРБАЕВ
Мухаббат САЛАЕВА
Гўзал СОДИҚОВА
Улбосын СЕЙТЖАНОВА
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Куанишбек ТУРЕКЕЕВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Тажикал КУДАЙБЕРГЕНОВА
Ойбахор ШАМИЕВА
Ризамат ШОДИЕВ
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Гулрухсор ЭРГАШЕВА
Гавхар ЭШЧАНОВА
Қонысбай ЮСУПОВ
Гулара ЮСУПОВА

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲӘМ ӘДЕБИЯТ

Seytkasımov D.B. Bolajaq qaraqalpaq tili hám ádebiyatí oqítíwshísína qoyílatuǵín mámleketlik talaplar haqqínda 7
Кабулова М.Т. Екинши жер жүзилик урыс жылларындағы баспасөзде хат жанрының сәўлелениўи ҳаққында 12
Mırzabayeva M.B. Kelbetlik mánili frazeologizmlerde variantlílíq 21
Bekimbetova G. Studentlerdiń lingvometodikalíq kompetenciyasí hám diagnostikasí 27
Erjanova D., Kuanishbaeva N. Gulistan Dáwletova shíǵarmalaríníń fonostilistikalíq ózgeshelikleri 33
Baxrinova M.X. Ona tili ta'limi jarayonida ijodiy matnlardan foydalanishning psixo-pedagogik asoslari 38
Israilov J.Sh. Lingvistik va madaniy kompetensiyalarni rivojlantirishda ta'lim muhitining o'rni 41
Kayumova G.A. Mustaqil ta'lim yordamida talabalarning yozish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi (xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi misolida) 50
Ibrohimova M. Tarjima va adabiy ta'sir (Abdulla Oripovning "Jannatga yo'l" dostoni misolida) 59
Baltayeva N.T. Sinonimlarni kontekstda qanday o'qitish mumkin: lug'atni chuqur o'rganish strategiyalari 64
Shamuratova G.Yu. XX аср немис адабиётида Г.Бёлль асарларида аёллар образи 67
Kalimbetova X., Orinbaeva K. Artificial intelligence in teaching english: a frontier in language education 72
Tog'ayeva M.B. L2 acquisition among university students by communicative and media competence 76

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Allaniyazov I.B., Baltabaeba G. Perdagogikalíq diyagnostika - test sinaqlaríníń ayírím aspektleri 81
Saparbaev T. Ulıwma bilim beriwshi orta mekteplerde alıp barılatuǵın pán dógerekleriniń pedagogikalıq áhmiyeti 88
Утебаев Т.Т. Таълим сифатини ошириш - давр талаби 93
Joldasova G.A. Talabalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishning pedagogik-psixologik texnologiyalari 97
SaxibovA.X. Chaqiriqqacha harbiy ta'lim samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalarni o'rni va ahamiyati 104
Mutalova F.B. Kommunikativ nutqni o'rgatish tushunchasi 111
Tojiyev H.B. Ta'lim jarayonida variativ yondashuvga o'rgatish metodikasini takomillashtirish 115
Seilxanova R.N. Qoraqalpog'iston Respublikasi otm talabalarining ingliz tili darslaridagi kreativ faoliyatni rivojlantirish metodlari 123
Ibotova D.Sh. Interfaol metodlarning turlari va ularning didaktik xususiyatlari 129
Xabibullayeva M.N. Pedagogik tadqiqotlarda statistik tahlil elementlaridan foydalanish 136
Abdullayev F.R. Ta'limda sun'iy intellekt: xususiy maktablar uchun imkoniyatlar va tahdidlar 141
Farmonova Sh.M. Ta'lim jarayonida kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali usullari 150
Qurbonova M.E. Klaster yondashuvi asosida ta`lim mazmunining kasbiy-texnologik variativligini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari 158
Madgapilova N.T. Uzluksiz ta'limda pedagogik - psixologik hamkorlikning pedagogik innovatsion logistikasi 164

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Utepbergenov A.K., Mamutov P.J. Sport shíníǵíwlaríníń fiziologiyalíq klassifikaciyasí 452
Joldasbayev P.M. Gimnastika menen shuǵillanatuǵin balalar hám óspirimler denesiniń rawajlaniwiniń jas qásiyetleri 458
Joldasbayev P.M. Grek-rim gúresinde texnikaliq hám taktik háreketler klassifikaciyasi, olardi qáliplestiriw basqishlari 463
Saparbaev E. Háreketli oyınlar arqalı balalarda fizikalıq mádeniyattı tárbiyalawdıń tiykarǵı metodı hám quralı 469
Tleuov B. To‘pni uzatish texnikasiga o‘rgatish metodikasi 474
Tursunov A. Voleybol o‘yinining paydo bo`lishi, ommalashishi va O‘zbekistonda rivojlanish tarixi 478
Nurmatov F.A. Jismoniy madaniyat yo‘nalishi talabalarining kasbiy-amaliy tayyorgarligining pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish 481
Nazarov Z.A. Bolalar sportida mashg‘ulotlarga o‘rgatishning dastlabki bosqich va uslublari 490
Абдулахатов А.Р. Олий таълим муассасалари талабаларини миллий қадриятлар руҳида тарбиялаш йўллари (Кураш спорти мисолида) 494
Sultonov A.I. Belbog‘li kurashchilarning texnik-taktik tayyorgarlashga o‘rgatish usullari 499
Shermatov M.N. Futbol texnikasining o‘ziga xos xususiyatlari 504
Murodova R.M. Yengil atletika mashg’ulotlarining jismoniy tarbiya tamoyillariga bog`liqligi 511
Bebutov T.U. Kurashchilarda tayyorgarlik sikllarini takomillashtirish 517
Rajabov M.H. Kurash sport turining rivojlanish bosqichlari 521
Eshniyazov A.M. Jismoniy tarbiya va sport o‘yinlari rivojlanishi tarixi 527
Abduraxmanov U.A. Kurashchilarning jismoniy va ruhiy tayyorgarligi jarayonlari 532
Kazakov Sh.N. Milliy va harakatli o‘yinlarning pedagogik ahamiyati 537
Umarov Sh.A. Kurashchilarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish 541
Xudoyberganov J.S. Kurashchilarning texnik-taktik mahoratini oshirishda psixologik tayyorgarlik 546
Раджапов У.Р., Нигматуллаев Б.А., Рустамова М.Б. Психологические методы эффективного развитие игровой точности и стабильности юных теннисистов 10-12 лет Узбекистана 551

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТАЛАБАЛАРИНИ МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАР РУҲИДА ТАРБИЯЛАШ ЙЎЛЛАРИ (КУРАШ СПОРТИ МИСОЛИДА)

Абдулахатов А.Р.
ЧДПУ(PhD), доцент

Таянч сўзлар: қарор, олий таълим муассасалари, таълим ва тарбия, миллий қадрият, миллий спортимиз, кураш, урф-одат ва анъаналар, мардлик, жасурлик, ватанпараварлик.
Ключевые слова: решение, высшие учебные заведения, образование и воспитание, национальная ценность, наш национальный спорт, борьба, традиции и обычаи, мужество, отвага, патриотизм.
Key words: decision, higher education institutions, education and training, national value, national sport, struggle, customs and traditions, valor, courage, patriotism.

РЕЗЮМЕ:
Ушбу мақолада олий таълим муассасалари талабаларини миллий қадриятлар руҳида тарбиялаш ва улардан самарали фойдаланиш йўллари ҳақида батафсил маьлумотлар берилган.
РЕЗЮМЕ:
В этой статье подробно описаны способы воспитания студентов высших учебных заведений в духе национальных ценностей и их эффективное использование.
SUMMARY:
This article provides detailed information on ways to educate students of higher education institutions with the permission of national values and their effective use.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёвнинг 2017 йил 2 окябрдаги “Кураш” миллий спорт турини янада ривожлантириш чора - тадбирлари тўғрисидаги Қарори қабул қилинди. Қарорда “Кураш ” миллий спорт турини янада ривожлантириш бўйича комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш назарда тутилган. Шундан келиб чиқиб Қадимий қадриятларимиз, хусусан мардлик, жасурлик, Ватанпараварлик, гуманизм ғояларини ўзида мужассам этган миллий спортимиз бўлган курашни оммалаштириш, кенг кўламда тарғиб қилиш ва ривожлантириш, дунёга танитиш ва ушбу қадриятимизни умумжаҳон дурдонасига айлантириш бўйича қатор ишлар амалга оширилмоқда. Шу билан бирга, курашнинг тобора оммалашиб бораётганлиги нуфузли халқаро мусобақаларни

ташкил қилишга, мавжуд инфратузилма ва моддий-техник базани модернизация қилишга, спорт инвентарлари ва кийимлари таъминотини яхшилашга, бу борада ишлаб чиқаришни кенгайтиришга, шунингдек соҳада малакали кадрлар, мураббийлар ва ҳакамлар тайёрлашга бўлган эътиборни янада кучайтиришни талаб этмоқда.

Жисмоний маданиятнинг миллий қадриятлари таснифи.

Қадриятларни тиклаш, унинг таълим-тарбиядаги ўрнини белгилаш бўйича ҳали кенг кўламли ишларни амалга ошириш масаласи долзарб вазифа бўлиб турибди.

Миллий қадриятимиз бўлган кураш сифатлари муаллиф томонидан қўйидагича таснифланган:

- кураш ўзбек спорти;
- кураш замонавий жаҳон спорти;
- кураш энг самарали ва намунали тарбия воситаси;
-кураш қоидалари, фалсафаси, инсонпарварлик ғояларига асосланган;
- кураш дунё халқларининг бир-бирига янада яқинлаштиради;
- кураш мардлик, жасурлик, ҳалоллик каби хислатларни талаб этадиган спорт тури;
- кураш мустақил дунёқараш ва эркин тафаккурни шакллантиради, билими ва кучига ишониб яшашни тарбиялайди;
- кураш спортчидан жисмоний жиҳатдан ўта даражада етукликни талаб этади;
- кураш тарихий буюк шахслар ҳаёти ва фаолиятининг мазмуни;
- курашнинг халқ оғзаки ижоди ва мутафаккирлар қарашларидаги талқини ўзига хосдир;
- кураш байрамлар ва халқ тамошалари тадбирларининг ажралмас таркибий қисмидир;
- кураш юксак ахлоқий сифатларни талаб этади ва тарбиялайди;
- кураш ёшларни миллий ва умумуинсоний қадриятлар руҳда тарбиялаш воситаси;
- кураш миллат ғурури;
- кураш ўзбек миллатининг узоқ ўтмишидан бугунигача етиб келган умри боқий миллий спорт тури.

Шунингдек, жисмоний маданиятнинг миллий қадриятлар тизимида тутган ўрнини қуйидагича кўрсатиб ўтиш мумкин.

Илм олиш психологияда ўзига хос фаолият мақомини олган. Унинг алоҳида хусусияти шундан иборатки, у универсалдир, чунки унинг асосида ҳар қандай бошқа фаолиятни эгаллаш мумкин. Лекин илм олиш тизими

муаммосига ёндашув дарҳол пайдо бўлган эмас ва бу муаммо нисбатан янгидир. Ушбу муаммони ташкил қилувчи баъзи қоидаларни ажратиш зарур.

Илмни ўзлаштириш жараёнини таҳлил қилиш соҳасида ишлаб чиқилган биринчи асосий ғоялар кўламида кўрсатиб ўтилган. Бу ғоялар шундай оптимистик қарашлар эдики, бунда ақлий салоҳият ривожланиши билан ҳаракат ва операцияларни мақсадли ташкиллаштириш боғланган. Илм олишни фаолият сифатида тушуниш зарурлигини таъкидловчи кейинги ғоялар кўлами инсоннинг барча ақлий фаолияти жараёнини таҳлил қилишга ёндашилган тадқиқотларда намоён бўлган. Ўзлаштириш, эслаб қолиш, ёдда сақлаш, ақлий масалаларни ечиш ақлий ҳаракатнинг ўзига хос турлари сифатида кўринади, уларнинг ҳар бири ўзига хос тузилишга эга. Бу инсоннинг тафаккур оламини тушунишга биринчи қадам бўлди.

Ўқув фаолиятини таҳлили, таҳлилининг бошқа йўналиши унинг бошланғич ва ривожланган шаклларнинг ўзига хос хусусиятларини аниқлаш билан боғлиқ. Шундай қилиб, илм олишнинг ирсий бошланғич даражаларини аниқлаш билан боғлиқ. Шундай қилиб, тадқиқ этишда фаолликнинг шаклли ўқув ҳаракатининг таркибий ва функционал компонентлари бошқарилувчан бўлмаган ва алоҳида ажратилмаган ўқитувчи ва ўқувчилар ўртасидаги ҳаракат сифатида қаралган.

Олий таълим муассасалари талабаларини илм олишнинг ривожланган шаклли ўзининг таркибий қисмларида - мақсад, матив, услуб текширув тузатув ва баҳолаш ҳаракатларида англанадиган функционал ажратилган фаолият сифатида таърифланади. Шу нарса аниқландики, педагогика олий таълим муассасаларида ўқиш даврида ўқув фаолияти шахсий келиб чиқишини уч боқичга ажратиш мумкин. Бу уч босқич жараёнида ўқув фаолияти шахс томонидан репродуктив ва продуктив характерга эга бўлган ўз-ўзини бошқарувчи ва ўз-ўзидан ташкиллаштирилувчи ақлий ҳаракатлар тизими сифатида ажратилади. Талабаларда илм олишнинг бундай ривожланган шаклининг кўзга кўринган ўзига хослиги-янги ўқув мақсадлари ва топшириқларни олдинга қўйиш бўлди. Шундай ҳол юзага келдики, педагогика олий таълим муассасаларининг биринчи икки ўқув йилида талабанинг маълум ўқув фаолиятини ташкиллаштириш билан ўз-ўзини бошқарувчи фаолият қатламига киритиш мумкин. Ўқув фаолияти ҳақидаги тушунча шундан келиб чиқадики, талаба таълим жараёнига шахснинг маълум ривожланиш даражаси билан кириб келади, шу жараёнда иштирок этади ва ўқишнинг охирида уни нисбатан юқори даражада ривожланган шахс сифатида тарк этади. Бу жараён педагогика олий таъ-

лим муассасалари ўқитувчиларига боғлиқ илм олиш, ўргатиш ва меҳнат жараёнларининг бирлиги ҳисобланади.

Педагогик жараённинг асосий мақсади шахсни шакллантириш, дунёқараш нуқтаи назарини юзага чиқариш, фаоллик, мустақил ишлай олиши ва олий таълим муассасалари (ОТМ) битирувчисининг келажак ҳаётга тайёргарлиги ҳисобланади. Бу мақсад шахснинг маданиятини, компонентларини ва даражаларини шакллантиради ва мужассамлаштиради. ОТМ педагогик таълим бериш жараёнида бу мақсадга эришиш энг юқори кўрсаткич бу мустақил таълимдир.

Дидактика нуқтаи назаридан мустақил ишлаш таълим шаклларидан бири ҳисобланади. Бошқа шакллар билан бирга таълимнинг бу шакли ҳам педагогика олий таълим муассасаларида шахснинг шаклланиш ва тарбияланиш жараёнининг асосий қисмини ташкил қилади.

Педагогика олий таълим муассасаларининг асосий мақсади бўлажак мутахассисларга мустақиллилик, ғайратлиликка йўл-йўриқ кўрсатишдир. Булар педагогика олий таълим муассасалари битирувчиларнинг кейинги ҳаёт фаолиятига тайёргарлик ва катта кўмак бўлиб хизмат қилади. Бу мақсад шахсни шакллантириш ва тарбиялаш жараёнидаги барча таркибий қисмлар ва барча даражаларни бирлаштиради.

Педагогика олий таълим муассасаларидаги педогогик жараённинг энг мустақил асосий ютуқлари кўрсаткичи талабаларнинг ўқув машғулотлари пайтидаги ўқитувчи ва талабалар ўртасидаги дидактик муносабатларга яқин қўйиб бўлмайди.

Педагогика ОТМдаги ўқув машғулоти ҳар қандай ўқув машғулоти каби ўқитувчи ва талаба ўртасидаги дидактик муносабат билан характерли: ўргатувчининг етакловчи роли ҳам фаол, онгли, ҳам ўсиб борувчи ижодий ёндашув таълим жараёни билан ҳамоҳангдир. Ҳақиқатан, В.М.Блинов мустақил фаолиятли шакллантириш маънога эга деб ҳисоблайди, лекин у фақатгина ўқитувчи томонидан бўладиган бошқарув ҳақида гапиради ва бу ўринда талабанинг фаоллиги ҳақида тўхталмайди.

Бугунги таълим тизимининг асосий устувор мақсади ҳар томонлама баркамол авлодни вояга етказиш, деб белгилангани ҳеч кимга сир эмас. Ана шу улуғвор вазифа миллий анъаналарга, урф-одатларга ва қадриятларга асосланган ҳолда амалга оширилиши, авваламбор, қатор ҳукумат қарорларида ўз аксини топгани фикримизни исботлайди.

Таълим-тарбия тизимида муҳим йўналиш миллий ва умуминсоний қадриятлар устуворлигидир. Бу келажак авлодга бой маданий мерос қолдириш, минглаб йиллар давомида шаклланган анъаналар асосида таъ-

лим-тарбия беришдир. Шу жиҳатдан олиб қаралганда юртимиз аҳолисининг аксарият қисмини ташкил этувчи ёшлар мамлакатимиз келажагини белгилаб берувчи етакчи куч ҳисобланади.

Бугун жаҳон нигоҳига тушиб, довруғ ва шуҳрат қозонаётган, миллионларни ўзига маҳлиё этган кураш ҳам жаҳоннинг юксак маънавий қадриятларидан бири сифатида ўзининг чуқур тарихий илдизларига эгадир.

Қадим-қадимдан бу юртнинг тўй ва тантаналарида, миллий байрам-у шодёналарида мард ва алп йигитлар кураш тушиб, халқнинг олқишини олишган. Кураш моҳияти ҳалол йўл билан ғалаба қозонишни англатади.

Хулоса ўрнида шуни такидлаш керакки миллий қадриятларни таълим-тарбияга жорий этишда Олий таълим алоҳида ўрин тутади. Олий таълимда таҳсил оладиган талабаларга миллий қадриятларни турли воситалар ва усуллар орқали сингдириш мумкин. Ана шундай воситалардан бири бу спорт ҳисобланади. Бундан ташқари кураш спорти билан шуғулланиш орқали ёшларда мардлик, жасурлик, инсонпарварлик, Ватанпарварлик каби хислатлар ҳам шаклланиб боради. Шунинг учун ҳам халқимизнинг тарихи билан тенгдош бўлган кўплаб миллий ўйинлар ва спорт турлари бор. Ана шундай спорт турларидан бири – кураш саналади. Кураш спорт тури сифатида миллий қадриятлар доирасидан чиқиб умуминсоний қадриятга айланди. Кураш спорти билан дунёнинг кўплаб мамлакатларининг ёшлари мунтазам шуғулланиб спорт натижаларига эришиб бормоқда.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёвнинг 2017 йил 2 октябрдаги “Кураш” миллий спорт турини янада ривожлантириш чора - тадбирлари тўғрисидаги Қарори.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori “Kurash milliy sport turini rivojlantirish va uning xalqaro nufuzini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4881-son, 04.11.2020 y.

3. Ф.Қ.Ахмедов, А.Р.Абдулахатов.Ўзбек кураши миллий ва умуминсоний қадриятлар дурдонаси.Т.2017 йил.

4. Ф.Қ.Ахмедов, А.Р.Абдулахатов, Хайитов О.Т. Кураш-спорт, қадрият, маьнавият ва табия воситаси. Т., 2020 й.

5. Туленов Ж. Қадриятлар фалсафаси. Тошкент, “Ўзбекистон” 1998 й.